

De Nederlandse handel met opkomende markten

Auteur(s):

Karsdorp, P.A.
Senior beleidsmedewerker bij het ministerie van Economische Zaken.

Verschenen in:

ESB, 83e jaargang, nr. 4134, pagina 20, 7 januari 1998

Rubriek:

Monitor

Trefwoord(en):

handel, internationale, handel

De handel met 'opkomende markten' groeit snel. Opvallend is dat Nederland met de opkomende markten een handelstekort heeft, en met de andere handelspartners een overschot.

Een toenemend aantal ontwikkelingslanden en voormalige Oostbloklanden is in de afgelopen twintig jaar een belangrijke rol gaan spelen in de wereldeconomie. Dit is mede een gevolg van het feit dat de regeringen van die landen welbewuste keuzen hebben gemaakt voor een ander beleid. Sleutelwoorden zijn in dit verband: meer marktgerichtheid, grotere openheid, degelijk macro-economisch en financieel-monetair beleid, grotere politieke stabiliteit en rechtszekerheid en consequent doorgevoerde verbeteringen op het gebied van infrastructuur, onderwijs en volksgezondheid.

De landen waar het hier om gaat worden meestal 'emerging markets' genoemd, of in goed Nederlands: opkomende markten. Er bestaat overigens geen algemeen aanvaarde definitie van 'opkomende markten'. Op basis van een aantal indicatoren zoals gerealiseerde economische groei, groeipotentie, marktomvang, industriële capaciteit, openheid en marktgerichtheid, kunnen 26 landen worden aangewezen als 'opkomende markten' die voor het Nederlandse bedrijfsleven meer dan gemiddeld interessant zijn¹.

Deze landen verschillen onderling sterk. Niet alleen qua demografie en geografie, maar ook qua welvaartsniveau. Sommige opkomende markten (India en China) worden door de Wereldbank als *low-income economy* aangemerkt, terwijl andere opkomende markten worden ingedeeld in de categorie *high-income economies* (Singapore en Taiwan).

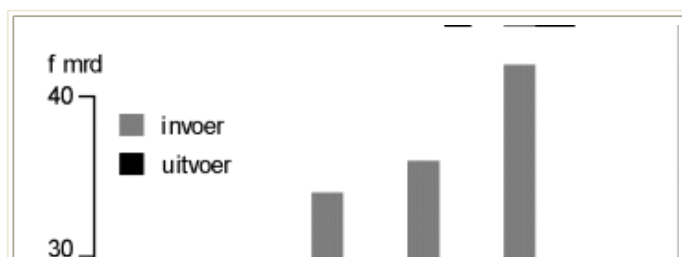
Deze landen hebben gemeen, dat ze er in betrekkelijk korte tijd in slaagden belangrijke producenten en exporteurs te worden; niet alleen van agrarische en technologisch weinig geavanceerde industrieproducten, maar in toenemende mate ook van technologisch geavanceerde industrieproducten en hoogwaardige diensten. In een aantal landen, vooral in Oost- en Zuid-Oost-Azië werd jaren achtereen een bijzonder hoge reële economische groei gerealiseerd, waar een aanzienlijk deel van de bevolking van meeprofitteerde.

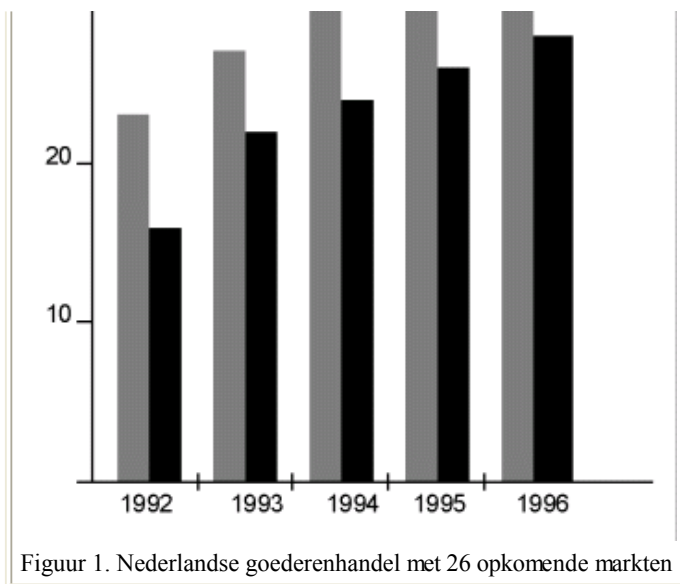
In het 'Westen' zag en ziet men over het algemeen wel in dat de toenemende koopkracht in deze landen nieuwe afzet- en investeringskansen biedt, maar anderzijds kijkt men ook met enige zorg naar de toenemende concurrentie uit deze landen. De cijfers over het aandeel van de 26 opkomende markten in de wereldexport en -import van goederen bevestigen zowel de hoop als de vrees; beiden zijn toegenomen. Bedroeg het aandeel van de opkomende markten in 1992 nog 21,9% van de wereldexport, in 1995 was dit gestegen tot 25,5%. Ook aan importzijde was sprake van een duidelijke stijging; van 22,3% in 1992 tot 26,3% in 1995. Het toenemende aandeel van de opkomende markten in de wereldhandel ging vooral ten koste van de EU-landen. In dit artikel gaan we na, hoe de handel van Nederland met de opkomende markten zich ontwikkelt.

De goederenhandel met de opkomende markten

Handelstekort

De Nederlandse goederenhandel met de opkomende markten heeft in de afgelopen vier jaar een sterke groei doorgemaakt. [figuur 1](#) laat zien dat de waarde van de goederenuitvoer naar de 26 opkomende markten steeg van f 16,4 mrd in 1992 naar f 27,9 mrd in 1996 en dat de waarde van de goederenimport steeg van f 23,4 mrd in 1992 naar f 42 mrd in 1996. De waarde van de invoer bleek in de periode 1992-'96 dus steeds groter te zijn dan de waarde van de uitvoer, hetgeen betekent dat de Nederlandse handelsbalans met de 26 opkomende markten steeds een tekort vertoonde. In 1996 bedroeg het tekort ruim f 14 mrd.

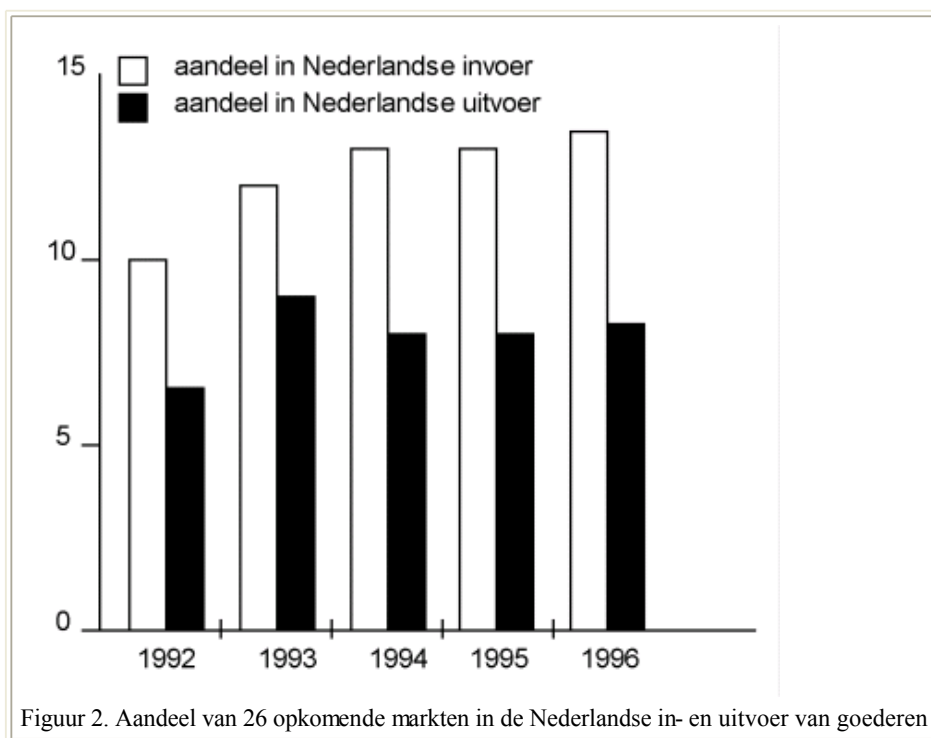

Dit is opmerkelijk omdat de totale Nederlandse handelsbalans sinds 1981 ieder jaar een overschot vertoont. Als we het tekort op de Nederlandse handelsbalans met de opkomende markten nader bekijken, zien we dat Nederland in de periode 1992-'96 steeds een handelsoverschot had met de opkomende markten in Midden- en Oost-Europa, het Midden-Oosten en Afrika, maar dat dit overschot ruim werd overtroffen door het handelstekort met de opkomende markten in Azië en Latijns-Amerika.

Relatief belang opkomende markten neemt toe

Ook het relatieve aandeel van de opkomende markten in de Nederlandse in- en uitvoer vertoont een geleidelijke toename. In 1996 was het aandeel van de opkomende markten in de Nederlandse uitvoer gestegen tot 8,4% en het aandeel in de invoer tot 13,8% (zie [figuur 2](#)). De gemiddelde jaarlijkse groei van de uitvoer naar de 26 opkomende markten overtrof in de periode 1992-'96 de groei van de Nederlandse uitvoer in het algemeen (16,3% versus 7,8%) en aan invoerzijde is het beeld nog geprononceerder. De gemiddelde jaarlijkse groei van de invoer uit de opkomende markten bedroeg in die periode nl. 16,4%, hetgeen beduidend meer is dan de groei van de totale Nederlandse invoer (6,7%).

Hoewel het aandeel van de opkomende markten in de Nederlandse in- en uitvoer de laatste jaren vrij fors is toegenomen, moet hierbij ter relativering worden opgemerkt dat het aandeel van deze landen in de Nederlandse export (8,4%) nog ver beneden het aandeel van de Duitse deelstaat Nordrhein-Westfalen ligt; dat aandeel bedraagt zo'n 14%.

Rusland, Polen en Turkije belangrijkste opkomende afzetmarkten

Een nadere beschouwing van de bilaterale handelscijfers van het CBS leert dat Rusland (f 2,9 mrd), Polen (f 2,4 mrd) en Turkije (f 2,3 mrd) in 1996 de belangrijkste exportbestemmingen onder de opkomende markten waren. Het aandeel van Rusland in de Nederlandse uitvoer kwam daarmee in 1996 uit op 0,9%. De belangrijkste goederenleveranciers van Nederland onder de opkomende markten waren in 1996: China (f 4,2 miljard), Taiwan (f 3,9 miljard) en Hongkong (f 3,6 miljard). Het aandeel van ieder van deze landen in de Nederlandse invoer kwam daarmee ruim boven de 1% uit (China 1,4%, Taiwan 1,3% en Hongkong 1,2%).

Goederensamenstelling

Bezien we de goederensamenstelling van de Nederlandse export naar de opkomende markten, dan valt op dat het aandeel van de chemische producten en de voedingsmiddelen doorgaans relatief hoog is voor een industrieland, en dat het aandeel van kapitaalgoederen en

duurzame consumptiegoederen relatief laag is. De Nederlandse goederenuitvoer naar Rusland bestaat in 1996 bijvoorbeeld voor bijna 40% uit voeding en levende dieren (met name groenten en fruit en vlees en vleesproducten) en voor 11 % uit chemische producten. Chemische producten vormen ook een belangrijk bestanddeel in de export naar Polen (18% van de totale export naar Polen) en Turkije (circa 26%; vooral kunststoffen en organische chemische producten).

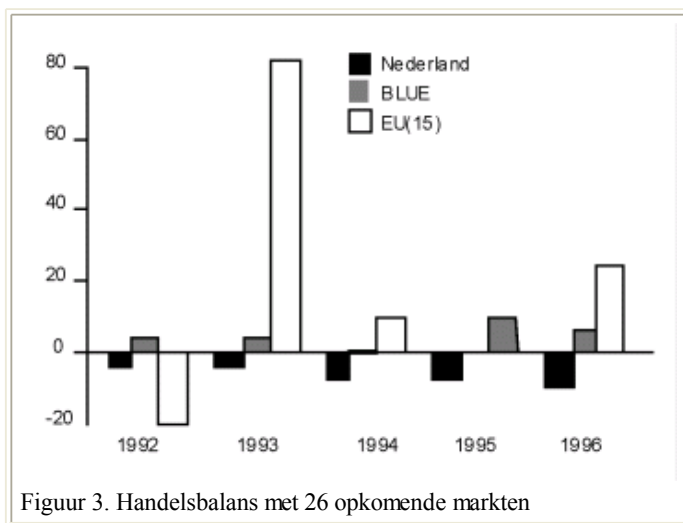
De invoer uit de opkomende markten, in het bijzonder uit de Aziatische opkomende markten, wordt gedomineerd door de productcategorieën machines en vervoermaterieel en diverse gefabriceerde goederen. Zo bestaat de Nederlandse invoer uit China voor ongeveer 15% uit kantoor- en automatische gegevensverwerkende machines (lees: computers en computeronderdelen), voor 14% uit kleding en toebehoren, voor 7% uit speelgoed, sportartikelen en kinderwagens, voor 5% uit elektrische apparaten, voor 4% uit telecommunicatieapparatuur en voor 4% uit schoeisel. De invoer uit Taiwan bestaat zelfs voor 54% uit kantoor- en automatische gegevensverwerkende machines. De samenstelling van de goederen-invoer uit Brazilië, één van de belangrijkste niet-Aziatische opkomende markten, wijkt hiervan sterk af. De invoer uit Brazilië bestaat in 1996 nl. voor 49% uit voeding en levende dieren (vooral groenten en fruit en veevoeder) en voor 26% uit grondstoffen (vooral oliehoudende zaden).

Vergelijking met België/Luxemburg en de Europese Unie

Als we de Nederlandse handel met de opkomende markten op basis van IMF-cijfers vergelijken met de handel van de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie (BLEU) en de Europese Unie (EU) met de opkomende markten dan valt het volgende op:

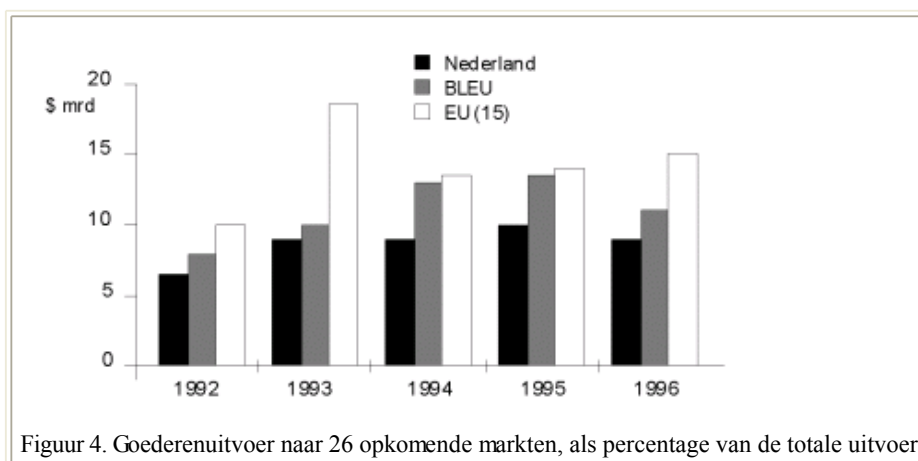
» de waarde van de goederenuitvoer van de BLEU naar de 26 opkomende markten was in de periode 1992-'96 in dollars gemeten steeds groter dan die van Nederland;

» Nederland had in de periode 1992-'96 steeds een tekort op de handelsbalans met de opkomende markten, terwijl de BLEU een overschot had en de EU in 1992 een handelstekort had, maar in de jaren daarna een handelsoverschot ([figuur 3](#));

Figuur 3. Handelsbalans met 26 opkomende markten

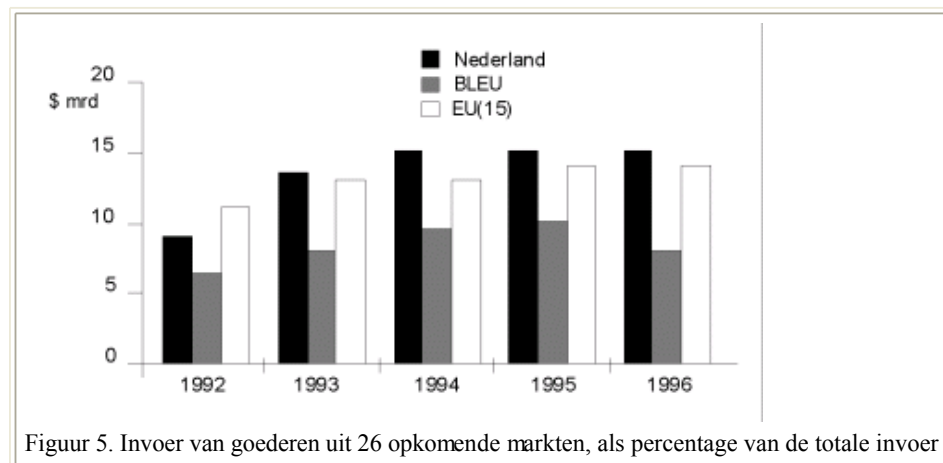
» Het procentuele aandeel van de opkomende markten in de totale goederenexport van Nederland bleef steeds achter bij het aandeel dat de opkomende markten hebben in de goederenexport van zowel de BLEU als de EU ([figuur 4](#));

Figuur 4. Goederenuitvoer naar 26 opkomende markten, als percentage van de totale uitvoer

» Het aandeel van de opkomende markten in de Nederlandse goedereninvoer overtreft sinds 1993 het aandeel dat deze landen hebben in

de goedereninvoer van zowel de EU als de BLEU (figuur 5).

Een belangrijke, misschien wel de belangrijkste verklaring is dat de goederensamenstelling van het Nederlandse exportpakket duidelijke verschillen vertoont met de EU en de BLEU. Landbouw- en veeteeltproducten, aardolieproducten, aardgas en bulkchemie hebben t.o.v. de BLEU en de EU een relatief groot aandeel in de uitvoer, terwijl duurzame consumptiegoederen en kapitaalgoederen een relatief veel geringer aandeel hebben.

Een andere verklaring hangt samen met de doorvoer- en distributiefunctie van Nederland binnen

de EU. Nederland importeert al jaren relatief veel producten uit landen buiten de EU en exporteert al jaren relatief veel producten naar landen binnen de EU. Veel goederen van buiten de EU die in Nederland binnenkomen worden hier eerst opgeslagen en ondergaan in Nederland al dan niet vergaande fasen van bewerking waarna ze uitgevoerd worden naar andere bestemmingen binnen de EU. De relatief hoge import uit de opkomende markten en de relatief hoge export naar de EU landen wordt hierdoor verklaard.

Conclusie

Uit de analyse van de handels-cijfers blijkt dat de Nederlandse handel met de opkomende markten in de periode 1992-'96 fors is toegenomen, in ieder geval veel forsere dan de totale Nederlandse handel. De Nederlandse exporteurs hebben hun kansen blijkbaar gegrepen en hetzelfde geldt voor de exporteurs in de opkomende markten. De wederzijdse toegenomen handel heeft geleid tot een verdere specialisatie overeenkomstig de comparatieve voordelen van de handelspartners en heeft er toe bijgedragen dat de welvaart in zowel Nederland als de opkomende markten is toegenomen. Dat bepaalde bedrijven en sectoren last hebben van de toegenomen concurrentie en zich daardoor wellicht bedreigd voelen is juist. Maar van meer concurrentie wordt de samenleving als geheel niet slechter

1 Dit zijn: China, India, Indonesië, Thailand, Maleisië, de Filippijnen, Singapore, Hongkong, Korea, Taiwan, Brazilië, Mexico, Argentinië, Chili, Peru, Venezuela, Colombia, Rusland, Turkije, Polen, Tsjechië, Hongarije, Egypte, Israël, Jordanië en Zuid-Afrika. In deze landen wonen 3,2 miljard mensen, ofwel 57% van de wereldbevolking. Het merendeel daarvan (2,1 miljard) leeft in China en India.